

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Вучэбна-метадычнае аб'яднанне па гуманітарнай адукацыі

ЗАЦВЯРДЖАЮ

**Першы намеснік Міністра адукацыі
Рэспублікі Беларусь**

В. А. Богуш

10.12.2014
(дата зацвярджэння)

Рэгістрацыйны № ТД-Е, 536/тып.

АСНОВЫ ЛІТАРАТУРНА-РЭДАКТАРСКАЙ ДЗЕЙНАСЦІ
Тыпавая вучэбная праграма
па вучэбнай дысцыпліне для напрамку спецыяльнасці
1-23 01 10-02 Літаратурная работа (рэдагаванне)

УЗГОДНЕНА

Намеснік Міністра інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

22.11.2013

У. У. Матусевіч

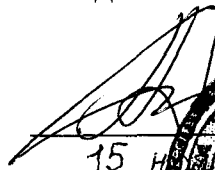
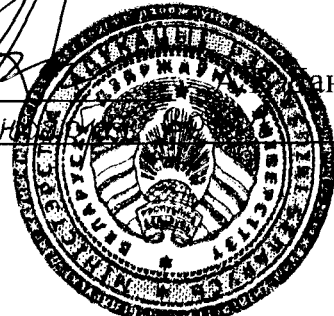
УЗГОДНЕНА

Начальнік упраўлення вышэйшай
адукацыі
Міністэрства адукацыі
Рэспублікі Беларусь

10.12.2014

С. І. Раманюк

Старшыня Вучэбна-метадычнага
аб'яднання па гуманітарнай адукацыі

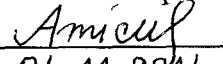

15.11.2014

І. У. Цітовіч

Прарэктар па навукова-метадычнай
работе Дзяржаўнай установы
адукацыі «Рэспубліканскі інстытут
вышэйшай школы»

10.12.2014

І. У. Цітовіч

Эксперт-нормакантралёр

04.11.2014
А. А. Дзенісевіч

Мінск 2014

СКЛАДАЛЬНІК:

П.П. Жаўняровіч, дацэнт кафедры стылістыкі і літаратурнага рэдагавання факультэта журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат філалагічных навук, дацэнт

Рэцэнзенты:

Кафедра рэдакцыйна-выдавецкіх тэхналогій Беларускага дзяржаўнага тэхналагічнага ўніверсітэта;

Н.Г. Ваніна, дырэктар, галоўны рэдактар рэспубліканскага ўнітарнага прадпрыемства «Выдавецтва «Пачатковая школа»

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ Ё ЯКАСЦІ ТЫПАВОЙ:

Кафедрай стылістыкі і літаратурнага рэдагавання факультэта журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта
(пратакол № 12 ад 27.05.2013 г.);

Навукова-метадычным саветам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта
(пратакол № 6 ад 27.06.2013 г.);

Навукова-метадычным саветам па журналістыцы Вучэбна-метадычнага аб'яднання па гуманітарнай адукацыі
(пратакол № 1 ад 23.09.2013 г.)

Адказны за выпуск: П.П. Жаўняровіч

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Характарыстыка вучэбнай дысцыпліны. Дысцыпліна «Асновы літаратурна-рэдактарскай дзейнасці» з'яўляецца пачатковым этапам прафесійнай падрыхтоўкі студэнтаў па спецыяльнасці «Літаратурная работа (рэдагаванне)» і ўваходзіць у дзяржаўны кампанент цыкла спецыяльных дысцыплін. Яе вывучэнне адбываецца з прыцягненнем элементаў камунікатыўнага аналізу і падмацоўваецца функцыянальным падыходам да тэкстаў розных стыляў літаратурнай мовы, што садзейнічае ўсведамленню рэдактарскай дзейнасці як складанай мысленчай працы, заснаванай на творчым пранікненні ў сутнасць аўтарскага арыгінала і на ашчадлівых адносінах да яго. Выяўленне ў рукапісе агульнага і прыватнага патрабуе ад літаратурнага рэдактара ведання асноўных тэарэтычных і практычных палажэнняў у час аналізу і праўкі літаратурнага твора.

Роля і месца вучэбнай дысцыпліны ў сістэме падрыхтоўкі спецыяліста. Падрыхтоўка будучых літаратурных рэдактараў з універсітэцкай адукацыяй прадугледжвае фарміраванне рэдактарскай кампетэнцыі, арыентаванай на ўніверсалізм у час працы з аўтарскім матэрыялам. Вывучэнне «Асноў літаратурна-рэдактарскай дзейнасці» фарміруе пачатковыя ўменні і навыкі, якімі давядзецца валодаць пры праходжанні азнаямляльнай і вытворчых практык, а таксама пры самастойнай рэдактарскай дзейнасці ў час навучання. Дзякуючы гэтаму ствараюцца ўмовы для самарэалізацыі ў межах абранай спецыяльнасці, для карэктавання матывацыі да прафесійнага развіцця і выпрацоўкі лагічна і лінгвістычна абгрунтаваных прапаноў па ўдасканаленні рукапісу ў інтэрэсах аўтара і чытача (слухача, гледача).

Сувязі вучэбнай дысцыпліны з іншымі дысцыплінамі вучэбнага плана. Вывучэнне дысцыпліны «Асновы літаратурна-рэдактарскай дзейнасці» базіруецца на ведах, атрыманых па беларускай і рускай мовах у сярэдняй школе, і суправаджаецца паглыбленымі міжпрадметнымі сувязямі з дысцыплінай «Мова сродкаў масавай камунікацыі». Гэта дапамагае выпрацоўцы ўсвядомленага падыходу да праўкі беларуска- і рускамоўных тэкстаў. У той жа час веданне канцэптуальных палажэнняў «Асноў літаратурна-рэдактарскай дзейнасці» становіцца грунтоўным падмуркам для вывучэння базавай пры падрыхтоўцы літаратурнага рэдактара дысцыпліны «Методыка рэдагавання».

Мэты і задачы вучэбнай дысцыпліны. Мэтай вывучэння дысцыпліны «Асновы літаратурна-рэдактарскай дзейнасці» з'яўляецца першапачатковае ўсведамленне асноўных патрабаванняў да працы прафесійнага літаратурнага рэдактара і выпрацоўка асноўных падыходаў да аналізу і праўкі аўтарскага арыгінала.

Гэта дасягаецца вырашэннем агульных і прыватных задач:

- атрыманне агульных звестак пра дыяхранічны аспект літаратурна-рэдактарскай дзейнасці;
- усведамленне сувязі спецыяльнасці з іншымі філалагічнымі дысцыплінамі;
- выяўленне ролі рэдактара на розных этапах выдавецкага працэсу;

- азнаямленне з асноўнымі паняццямі і тэрмінамі рэдагавання;
- вывучэнне агульных патрабаванняў да працы з аўтарскім матэрыялам;
- выпрацоўка ўменняў па вызначэнні тыпаў тэкставых памылак у аўтарскім арыгінале;
- фарміраванне вобраза інтэлігентнага і высокакваліфікаванага рэдактара.

Патрабаванні да асваення вучэбнай дысцыпліны ў адпаведнасці з адукацыйным стандартам. У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен:

ведаць:

- базавыя паняцці і азначэнні, звязаныя з літаратурнай работай (рэдагаваннем);
- асноўныя метады, механізмы і інструментарый літаратурнай работы (рэдагавання);
- кваліфікацыйныя патрабаванні да спецыяліста па літаратурнай рабоце (рэдагаванні);
- асновы рэдагавання і віды памылак;

умець:

- фармуляваць асноўныя задачы літаратурнага рэдактара ў залежнасці ад месца працы;
- ацэньваць сутнасць і сацыяльную значнасць сваёй будучай прафесіі;
- характарызаваць кваліфікацыйныя патрабаванні да спецыяліста – літаратурнага рэдактара;
- выяўляць тэкставыя памылкі і вызначаць іх віды;

валодаць:

- асновамі рэдактарскага аналізу аўтарскага матэрыялу;
- асновамі метадыкі выяўлення і праўкі тэкставых памылак;
- навыкамі абгрунтавання праўкі са спасылкай на аўтарытэтныя даведачныя матэрыялы.

Характарыстыка метадаў і тэхналогій навучання. Пры навучанні дысцыпліны «Асновы літаратурна-рэдактарскай дзейнасці», акрамя традыцыйных, выкарыстоўваецца метады інтэрактыўны, арыентаваны на больш шырокае ўзаемадзеянне студэнтаў не толькі з выкладчыкам, але і адзін з адным, на дамінаванне актыўнасці навучэнцаў у адукацыйным працэсе. Практыкуецца праблемны падыход да навучання. Гэта дае студэнту магчымасць сканструяваць уласны алгарытм навучання, які дапамагае ўсвядоміць чытацкі адрас рукапісу, яго асноўныя характарыстыкі і сфармуляваць прапановы па ўдасканаленні тэксту. У практыцы выкладання асноў літаратурна-рэдактарскай дзейнасці выкарыстоўваюцца камп'ютарныя тэхналогіі, электронная бібліятэка, сайтавае суправаджэнне навукова-метадычнага забеспячэння адукацыйнага працэсу.

У адпаведнасці з адукацыйным стандартам на вывучэнне дысцыпліны «Асновы літаратурна-рэдактарскай дзейнасці» адведзена 56 гадзін, у тым ліку аўдыторных – 36. У залежнасці ад ступені падрыхтаванасці студэнтаў, іх агульнай эрудыцыі і здольнасці да самастойнага аналізу і праўкі аўтарскіх арыгіналаў можна па-іншаму размяркоўваць колькасць гадзін па раздзелах.

ПРЫКЛАДНЫ ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН

№ п/п	Найменне раздзелаў і тэм	Аўдыторныя заняткі (гадзіны)		Усяго гадзін
		Лекцыйныя	Лабараторна- практычныя	
1	Уводзіны. Паняцце пра літаратурна-рэдактаскую дзейнасць. Дыхранічны аспект рэдагавання	1	2	3
2	Этапы выдавецкага працэсу і роля ў іх рэдактара	1	2	3
3	Асновы рэдактарскага аналізу і ацэнкі тэксту	1	4	5
4	Асновы рэдактарскай праўкі тэксту. Віды і тэхніка праўкі	2	6	8
5	Асновы моўна-стылёвай праўкі тэксту	3	14	17
	Усяго	8	28	36

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

1. Уводзіны. Паняцце пра літаратурна-рэдактарскую дзейнасць.

Дыяхранічны аспект рэдагавання

Сутнасць літаратурна-рэдактарскай дзейнасці. Паходжанне паняцця «рэдагаванне». Пытанне аб азначэнні рэдагавання як літаратурнага. Камунікатыўная сутнасць літаратурна-рэдактарскай дзейнасці.

Рэдактарская дзейнасць пісьменнікаў і выдаўцоў XIX і XX стст. як факталагічная база сучаснай тэорыі і практыкі літаратурна-рэдактарскай дзейнасці. Тэорыя рэдагавання як самастойны напрамак навуковых даследаванняў. Стваральнікі тэорыі рэдагавання. Рэдактарская дзейнасць сучасных беларускіх пісьменнікаў.

2. Этапы выдавецкага працэсу і роля ў іх рэдактара

Этапы выдавецкага працэсу. Роля галоўнага, навуковага, тэхнічнага, мастацкага, літаратурнага (стылістычнага) рэдактараў і карэктара ва ўсіх этапах выдавецкага працэсу. Службовыя абавязкі літаратурнага рэдактара і карэктара. Асаблівасці літаратурна-рэдактарскай дзейнасці ў выдавецтвах і сродках масавай камунікацыі. Камп'ютарныя тэхналогіі ў выдавецкай справе і СМК.

Запатрабаванасць рэдактарскіх прафесій у розных сферах грамадскай дзейнасці. Асаблівасці працы літаратурнага рэдактара ў выдавецтвах, выдавецкіх цэнтрах прадпрыемстваў, устаноў і арганізацый, газетах і часопісах, інфармацыйных і рэкламных агенцтвах, на радыё і тэлебачанні, у інтэрнэт-камунікацыі.

3. Асновы рэдактарскага аналізу і ацэнкі тэксту

Аб'екты, віды і задачы прафесійнай дзейнасці літаратурнага рэдактара. Патрабаванні да ўзроўню падрыхтоўкі літаратурнага рэдактара. Сувязь з сацыяльна-гуманітарнымі і прыродазнаўчанавуковымі дысцыплінамі.

Тэкст як аб'ект творчай працы рэдактара. Асноўныя характарыстыкі тэксту. Перадумовы псіхалагічнага ўспрымання тэксту (устаноўка на свядомае стаўленне да разумення тэксту, аўтарскай і ўласнай працы; кантроль як найважнейшая задача рэдактара падчас яго працы над тэкстам). Віды рэдактарскага чытання. Рэдактарскі аналіз – першы этап рэдактарскай дзейнасці. Прадмет рэдактарскага аналізу. Дзейнасць рэдактара ў рэчышчы дзяржаўнай ідэалогіі. Крытэрыі рэдактарскай ацэнкі тэксту.

4. Асновы рэдактарскай праўкі тэксту. Віды і тэхніка праўкі

Рэдактарская праўка – заключны этап літаратурна-рэдактарскай дзейнасці. Тэарэтычнае абгрунтаванне праўкі.

Рэдагаванне фактычнага матэрыялу. Прычыны ўзнікнення фактычных памылак. Лагічныя асновы рэдагавання. Асноўныя лагічныя памылкі, іх сувязь з мысленнем і маўленнем.

Віды праўкі. Рэдактарская і карэктарская праўка-вычитка. Падставы для праўкі-скарачэння. Праўка-апрацоўка – комплексны від праўкі. Неабходнасць правядзення праўкі-пераробкі, яе сувязь з літаратурным запісам. Тэхніка праўкі тэксту. Карэктурныя знакі і правілы іх выкарыстання.

5. Асновы моўна-стылёвай праўкі тэксту

Выяўленне параметраў літаратурнай формы тэксту і асаблівасцей стылю выкладання аўтара. Веданне нормаў літаратурнай мовы – падстава правядзення якаснай моўна-стылёвай праўкі.

Паняцце тэкставай памылкі. Памылкі ўспрымання, памяці і мыслення як сэнсавыя памылкі (памылкі плана зместу). Памылкі вербалізацыі як маўленчыя памылкі (памылкі плана выражэння).

Маўленчыя памылкі і іх класіфікацыя: нарматыўна-моўныя, нарматыўна-стылёвыя і нарматыўна-эстэтычныя. Сувязь памылак друку з маўленчымі памылкамі. Падставы для праўкі маўленчых памылак.

Прыёмы выяўлення тэкставых памылак розных тыпаў. Неабходнасць узгаднення правак з аўтарам. Абавязковае стаўленне рэдактара да патрабаванняў нарматыўнай граматыкі і стылістыкі пры правядзенні моўна-стылёвай праўкі. Асаблівасці моўна-стылёвай праўкі ва ўмовах білінгвізму.

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

І. ЛІТАРАТУРА

Асноўная

1. Абабурка, М. Культура беларускай мовы / М. Абабурка. – Мінск : Выш. шк., 1994. – 122 с.
2. Антонова, С. Г. Редакторская подготовка изданий : учебник / С. Г. Антонова [и др.] ; под ред. С. Г. Антоновой. – М. : Логос, 2004. – 496 с.
3. Асновы культуры маўлення і стылістыкі: вуч. дапам. / пад рэд. У. В. Анічэнкі. – Мінск : Універсітэцкае, 1992. – 255 с.
4. Беззубов, А. Н. Введение в литературное редактирование / А. Н. Беззубов. – СПб. : Изд-во С.-Петербур. гос. ун-та, 1997. – 653 с.
5. Бойчук, Л. А. Основы редактирования на русском языке / Л. А. Бойчук. – Минск : Літаратура і Мастацтва, 2009. – 152 с.
6. Голуб, И. Б. Конспект лекций по литературному редактированию / И. Б. Голуб. – М. : Айрис-пресс, 2004. – 432 с.
7. Жаўняровіч, П. П. Асновы рэдагавання тэкстаў службовай дакументацыі: вучэб. дапаможнік / П. П. Жаўняровіч. – Мінск : Беларусь, 2006. – 174 с.
8. Жаўняровіч, П. П. Асновы рэдагавання на беларускай мове : зборнік трэніровачных практыкаванняў і практычных работ / П. П. Жаўняровіч. – Мазыр : Белы вецер, 2005. – 49 с.
9. Каўрус, А. А. Да свайго слова. Пытанні культуры мовы / А. А. Каўрус ; пад агул. рэд. У. І. Куліковіча – Мінск : РІВШ, 2011. – 344 с.
10. Колесников, Н. П. Стилистика и литературное редактирование / Н. П. Колесников. – М. : ИКЦ «МарТ» ; Ростов н/Д : Издательский центр «МарТ», 2003. – 192 с.
11. Мартынова, О. В. Основы редактирования : учеб. пособие для учащихся нач. проф. учеб. заведений / О. В. Мартынова. – М. : Академия, 2004. – 128 с.
12. Мильчин А. Э. Издательский словарь-справочник: [Электронное издание]. – 3-е изд., испр. и доп. – М.: ОЛМА-Пресс, 2006.
13. Мильчин, А. Э. Методика редактирования текста / А. Э. Мильчин. – Изд. 3-е, перераб. и доп. – М. : Логос, 2011. – 524 с.
14. Накорякова, К. М. Литературное редактирование / К. М. Накорякова. – М. : Икар, 2004. – 432 с.
15. Плотнікаў, Б.А. Беларуская мова : лінгвістычны кампендыум / Б. А. Плотнікаў, Л. А. Антанюк. –Мінск : Інтэрпрэсэсэрвіс, Кніжны Дом, 2003. – 672 с.
16. Рахманин, Л. В. Стилистика деловой речи и редактирование служебных документов : учеб. пособие / Л. В. Рахманин. – 4-е изд., испр. – М. : Вышш. школа : ИНФРА-М, 1997. – 192 с.
17. Розенталь, Д. Э. Справочник по правописанию и литературной правке / Д. Э. Розенталь. – М. : Рольф, 1996. – 368 с.

18. Руженцева, Н. Б. Стилистика и литературное редактирование рекламных и PR-текстов / Н. Б. Руженцева. – Екатеринбург : ГОУ ВПО «УрГПУ», 2010. – 218 с.

189 Стилистика и литературное редактирование : учебник / под ред. проф. В. И. Максимова. – 3-е изд., перераб и доп. – М. : Гардарики, 2007. – 653 с.

20. Сикорский, Н. М. Теория и практика редактирования : учебник для вузов по спец. «Журналистика» / Н. М. Сикорский. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Высш. школа, 1980. – 328 с.

21. Сцяцко, П. Культура мовы / П. Сцяцко. – Мінск : Тэхналогія, 2002. – 444 с.

Дадатковая

1. Беларуская граматыка : у 2 ч. Ч. 1 : фаналогія, арфаэпія, марфалогія, словаўтварэнне, націск. – Мінск : Навука і тэхніка, 1985. – 431 с.

2. Беларуская граматыка : у 2 ч. Ч. 2 : сінтаксіс. – Мінск : Навука і тэхніка, 1986. – 327 с.

3. Беларуская мова : энцыклапедыя / пад. рэд. А. Я. Міхневіча. – Мінск : БелЭн, 1994. – 655 с.

4. Бордович, А. М. Сопоставительный курс русского и белорусского языков: учеб. пособие / А. М. Бордович, А. А. Гируцкий, Л. В. Чернышова. – Минск: Універсітэцкае, 1999. – 223 с.

5. Голуб, И. Б. Стилистика русского языка / И. Б. Голуб. – 4-е изд. – М. : Айрис-пресс, 2003. – 448 с.

1. Іўчанкаў, В. І. Дыскурс беларускіх СМІ. Арганізацыя публіцыстычнага тэксту. – Мінск : БДУ, 2003. – 257 с.

2. Іўчанкаў, В. І. Беларуская арфаграфія : апавяданні і гісторыі / В. І. Іўчанкаў. – Мінск : Пачатковая школа, 2010. – 304 с.

3. Іўчанкаў, В. І. Беларускі правапіс у апорных схемах: паводле новай рэдакцыі «Правіл беларускай арфаграфіі і пунктуацыі»: дапам. для настаўнікаў агульнаадукац. устаноў з беларус. і рус. мовамі навучання / В. І. Іўчанкаў. – 3-е выд., выпр. – Мінск: Пачатковая школа, 2012. – 56 с.

4. Каўрус, А. А. Стылістыка беларускай мовы / А. А. Каўрус. – 3-е выд., дапрац. і дап. – Мінск : Народная асвета, 1992. – 207 с.

5. Лепешаў, І. Я. Асновы культуры мовы і стылістыкі: практыкум : вучэб. дапаможнік / І. Я. Лепешаў. – Мінск : Універсітэцкае, 1989. – 207 с.

6. Практыкум па беларускай мове: вучэб. дапам. для нефілац. фак. ВНУ / пад агул. рэд. Г. М. Малажай. – Мінск: Вышэйшая школа, 1993. – 329 с.

7. Сямешка, Л. І. Курс беларускай мовы / Л. І. Сямешка, І. Р. Шкраба, З. Т. Бадзевіч. – Мінск : Універсітэцкае, 1996. – 654 с.

8. Цікоцкі, М. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб. дапам. для фак. журналістыкі / М. Я. Цікоцкі. – 2-е выд., перапрац. і дап. – Мінск : Універсітэцкае, 1995. – 294 с.

9. Цікоцкі, М. Я. Стылістыка тэксту: вучэб. дапам. для студэнтаў выш.

навуч. устаноў філал. профілю / М. Я. Цікоцкі. – Мінск : Беларуская навука, 2002. – 223 с.

10. Юрэвіч, А. К. Стылістыка беларускай мовы / А. К. Юрэвіч. – Мінск : Вышэйшая школа, 1983. – 181 с.

Слоўнікі і даведнікі

1. Арашонкава, Г. У. Кіраванне ў беларускай і рускай мовах: слоўнік-даведнік / Г. У. Арашонкава, В. П. Лемцюгова; пад рэд. М. В. Бірылы, А. І. Падлужнага. – Мінск : Вышэйшая школа, 1991. – 303 с.

2. Арашонкава, Г. У. Слоўнік цяжкасцей беларускай мовы / Г. У. Арашонкава, В. П. Лемцюгова. – Мінск: Народная асвета, 1987. – 210 с.

3. Беларуска-рускі слоўнік = Русско-белорусский словарь: больш за 110000 сл. : у 3 т. – Выд.4-е, перапрац. і дапоўн. / пад рэд. А. А. Лукашанца ; НАН Беларусі, Інстытут мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы – Мінск: Белларус. Энцыкл. Імя П. Броўкі, 2012. – Т. 1. – 1072 с. ; Т. 2 – 1088 с. ; Т. 3. – 1120 с.

4. Белорусско-русский паралексический словарь-справочник : пособие для учителя / под ред. А. Е. Михневича. – Минск : Народная асвета, 1985. – 366 с.

5. Боярина, Е. Л. 2000 русских и 2000 белорусских идиом, фразеологизмов и устойчивых словосочетаний (Словарь с пояснениями и примерами использования) / Е. Л. Боярина, В. Н. Сивчиков. – Минск : Попурри, 2006. – 352 с.

6. Булыка, А. М. Слоўнік іншамоўных слоў: у 2 т / А. М. Булыка. – Мінск : БелЭн, 1999. – Т. 1. – 735 с.; Т. 2. – 735 с.

7. Грабчыкаў, С. М. Слоўнік паронімаў беларускай мовы / С. М. Грабчыкаў. – Мінск : Народная асвета, 1994. – 478 с.

8. Касько, У. К. Слоўнік выдавецкіх тэрмінаў / У. К. Касько. – Мінск : БДУ, 2012. – 130 с.

9. Каўрус, А. Словаклад : слоўнік адметнай лексікі / А. Каўрус. – Мінск : Выдавецкі дом «Звязда», 2013. – 328 с.

10. Клышка, М. К. Слоўнік сінонімаў і блізказначных слоў / М. К. Клышка. – Мінск : Беларуская навука, 2005. – 592 с.

11. Лепешаў, І. Я. Фразеалагічны слоўнік беларускай мовы: у 2 т / І. Я. Лепешаў. – Мінск: Беларус. Энцыклапедыя імя П. Броўкі, 2008. – Т. 1. – 672 с.; Т. 2. – 704 с.

12. Лобан М. П. Арфаграфічны слоўнік: для сярэд.школы / М. П. Лобан, М. Р. Суднік. – 5-е выд., перапрац. і дап. – Мінск : Народная асвета, 1982. – 239 с.

13. Плотнікаў Б. А. Слоўнік цяжкасцяў беларускай мовы / Б. А. Плотнікаў, В. П. Трайкоўская. – Мінск: Кніжны Дом, 2004. – 544 с.

14. Піскуноў, Ф. А. Вялікі слоўнік беларускай мовы : арфаграфія, акцэнтацыя, парадыгматыка : каля 223000 слоў / Ф.А. Піскуноў. – Мінск : Тэхналогія, 2012. – 1028 с.

15. Правілы беларускай арфаграфіі і пунктуацыі. – Мінск : Нац. цэнтр прававой інф. Рэсп. Беларусь, 2008. – 144 с.

16. Русско-белорусский словарь = Руска-беларускі слоўнік : около 110000 слов : в 3 т. / НАН Беларуси, Ин-т языкознания им. Я. Коласа. – Изд. 10-е, перераб. и доп. – Минск : Беларус. Энцикл. им. П. Бровки, 2012. – Т. 1. – 788 с. ; Т. 2. – 944 с. ; Т. 3. – 800 с.

17. Санько, З. Малы руска-беларускі слоўнік прыказак, прымавак і фразем / З. Санько. – Мінск : Навука і тэхніка, 1991. – 218 с.

18. Слоўнік беларускай мовы / Нац. акад. Навук Беларусі, Ін-т мовы і літ. Імя Я. Коласа і Я. Купалы ; уклад. Н. П. Еўсіевіч [і інш.] ; навук. рэд. А. А. Лукашанец, В. П. Русак. – Мінск : Беларус. навука, 2012. – 916 с.

19. Старычонак, В. Д. Слоўнік амонімаў беларускай мовы / В. Д. Старычонак. – Мінск : Вышэйшая школа, 1991. – 255 с.

20. Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы: больш за 65000 слоў / І. М. Бунчук [і інш.] ; пад. рэд. М. Р. Судніка, М. Н. Крыўко ; НАН Беларусі, Ін-т мовазнаўства імя Я. Коласа. – 4-е выд. – Мінск: Беларус. Энцикл., 2005. – 784 с.

21. Тлумачальны слоўнік беларускай мовы: у 5 т. / Ін-т мовазнаўства імя Я. Коласа АН БССР. – Мінск: Беларуская савецкая энцыклапедыя імя Петруся Броўкі, 1977 – 1984.

22. Уласевіч, В. І. Слоўнік новых слоў беларускай мовы / В. І. Уласевіч, Н. М. Даўгулевіч. – Мінск : ТетраСистемс, 2009. – 448 с.

23. Шкраба, І. Р. Слоўнік беларускай безэквівалентнай лексікі / І. Р. Шкраба. – Мінск: Беларус. Энциклапедыя імя П. Броўкі, 2008. – 320 с.

24. Шуба, П. П. Тлумачальны слоўнік беларускіх прыназоўнікаў / П. П. Шуба. – Мінск : Народная асвета, 1993. – 168 с.

II. РЕКАМЕНДУЕМЫЯ СРОДКІ ДЫЯГНОСТЫКІ

Для атэстацыі студэнтаў на адпаведнасць іх персанальных дасягненняў патрабаванням праграмы «Асновы літаратурна-рэдактарскай дзейнасці» ствараецца фонд ацэначных сродкаў, які ўключае тыпавыя заданні, тэсты, пытанні да выніковага экзамену і інш. Ацэначнымі сродкамі прадугледжвацца ацэнка здольнасці студэнтаў да творчай дзейнасці ў час рэдагавання сказаў і тэкстаў, іх гатоўнасць весці пошук вырашэння новых задач, звязаных з недастатковасцю канкрэтных спецыяльных ведаў і адсутнасцю агульнапрызнаных алгарытмаў. У якасці формаў дыягностыкі кампетэнцый студэнтаў выкарыстоўваюцца:

- вусныя формы: гутаркі, калёквіумы, даклады на занятках і інш.
- пісьмовыя формы: тэсты, кантрольныя апытанні, пісьмовыя справы-задачы па лабараторна-практычных работах, эсэ, рэфераты і інш.
- вусна-пісьмовыя формы: справы-задачы па лабараторна-практычных работах з іх вуснай абаронай, экзамен па дысцыпліне і інш.

III. КРЫТЭРЫІ АЦЭНКІ ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

Для бягучага кантролю ведаў студэнтаў выкарыстоўваецца ацэнка ведаў на працягу ўсяго семестра, дзе ўлічваюцца наведванне заняткаў, актыў-

насць на практычных (лекцыйных) занятках, вынікі разнастайных формаў дыягностыкі і інш.

Прамежкавымі формамі кантролю засваення ведаў па прадмеце з'яўляюцца тэсты.

Асноўнай формай кантролю з'яўляецца экзамен, які праводзіцца па ўстаноўленай форме.

IV. ПРЫКЛАД ТЭСТУ

(адзін з варыянтаў)

1. Паняцце «рэдактар» можа азначаць:

- 1) кіраўніцтва выдавецтвам або выданнем СМІ;
- 2) знаёмства з навінкамі літаратуры;
- 3) праверку і выпраўленне тэксту пры падрыхтоўцы да друку;
- 4) складанне агляду газетных публікацый для кіраўніка.

2. Вылучаюць наступныя віды праўкі:

- 1) праўку-вычитку, праўку-ўдасканаленне, праўку-скарачэнне, праўку-карэктуру;
- 2) праўку-вычитку, праўку-скарачэнне, праўку-апрацоўку, праўку-пераробку;
- 3) праўку-вычитку, праўку-скарачэнне, праўку-выкідку, праўку-даводку.

3. У час праўкі-скарачэння можа выкарыстоўвацца:

- 1) скарачэнне сказамі і скарачэнне абзацамі;
- 2) скарачэнне частак сказаў і скарачэнне частак абзацаў;
- 3) скарачэнне часткамі і ўнутрытэкставае скарачэнне.

4. У час паглыбленага чытання

- 1) узважваецца кожнае слова, кожны сказ, абзац, паслядоўнасць выкладання;
- 2) выяўляецца сэнсавы стрыжань тэксту;
- 3) праводзіцца хуткачытанне і выяўляецца агульнае ўражанне рэдактара ад тэксту.

5. Вызначце характар памылкі ў сказе: *Брэсцкае «Дынама» выходзіць з цені (ценю) мінскага.*

- 1) карэктарская;
- 2) фактычная;
- 3) лагічная;
- 4) лексічная (сэнсавая);
- 5) арфаграфічная;
- 6) граматычная.

6. Перапішыце сказы і правядзіце іх моўна-стылёвую праўку.

1. Па свайму класу машына грузападымальнасцю 3,4 тон аналагічная папулярным расійскім аўтамабілям «Газель» і «Бычок». 2. Грунтуючыся на выніках даследвання, спецыялісты лічаць, што далейшае падзенне цэнаў непазбежнае, яно будзе працягвацца на працягу некалькіх месяцаў. 3. Прэзідэнт Украіны адзначыў, што беларуска-украінскія адносіны ў эканамічнай сферы ідуць сваёй чаргой, а ўзаемны таваразварот перавышае 5

млрд долараў. 4. У профільнай каміссіі парламента працуюць не толькі над заканадаўствам аб дарожным руху, тут маюць справу з усімі нарматыўнымі прававымі актамі галіны. 5. З кантэкста пісьма вымаляваўся даволі адмоўны вобраз гэтай жанчыны-адрасанта.

V. ПРЫКЛАДНЫЯ ПЫТАННІ ДА ЭКЗАМЕНУ

1. Сутнасць літаратурна-рэдактарскай дзейнасці.
2. Рэдагаванне і яго віды.
3. Камунікатыўная сутнасць літаратурна-рэдактарскай дзейнасці.
4. Значэнне рэдактарскай дзейнасці пісьменнікаў і выдаўцоў XIX і XX стст. для тэорыі і практыкі рэдагавання.
5. Стваральнікі тэорыі рэдагавання.
6. Рэдактарская дзейнасць сучасных беларускіх пісьменнікаў.
7. Этапы выдавецкага працэсу.
8. Прыкладная структура выдавецкай установы.
9. Прыкладная структура сродкаў масавай камунікацыі (друкаваных, аўдыявізуальных, інтэрнэт-СМІ).
10. Асаблівасці абавязкаў навуковага, тэхнічнага і мастацкага рэдактараў.
11. Запатрабаванасць літаратурных рэдактараў.
12. Патрабаванні да ўзроўню падрыхтоўкі літаратурнага рэдактара.
13. Службовыя абавязкі літаратурнага рэдактара.
14. Службовыя абавязкі карэктара.
15. Тэкст як аб'ект творчай працы рэдактара.
16. Значэнне рэдактарскага аналізу і яго сутнасць.
17. Перадумовы псіхалагічнага ўспрымання тэксту рэдактарам.
18. Дзейнасць рэдактара ў рэчышчы дзяржаўнай ідэалогіі.
19. Віды рэдактарскага чытання.
20. Крытэрыі рэдактарскай ацэнкі тэксту.
21. Асаблівасці рэдагавання фактычнага матэрыялу.
22. Прычыны ўзнікнення фактычных памылак
23. Лагічныя асновы рэдагавання.
24. Асноўныя лагічныя памылкі, іх сувязь з мысленнем і маўленнем.
25. Рэдактарская праўка і яе тэарэтычнае абгрунтаванне.
26. Віды праўкі.
27. Праўка-вычитка і яе віды.
28. Карэктура і асаблівасці працы з ёй.
29. Праўка-скарачэнне і яе асаблівасці.
30. Праўка-апрацоўка – комплексны від праўкі.
31. Праўка-пераробка і яе сувязь з літаратурным запісам.
32. Тэхніка праўкі тэксту.
33. Карэктурныя знакі і правілы іх выкарыстання.
34. Выяўленне параметраў літаратурнай формы тэксту і асаблівасцей стылю выкладання аўтара.

35. Значэнне арталогіі ў літаратурна-рэдактарскай дзейнасці.
36. Паняцце тэкставай памылкі.
37. Памылкі ўспрымання, памяці і мыслення.
38. Памылкі вербалізацыі як маўленчыя памылкі.
39. Маўленчыя памылкі і іх класіфікацыя.
40. Сувязь абдруковак з маўленчымі памылкамі.
41. Падставы для праўкі маўленчых памылак.
42. Прыёмы выяўлення тэкставых памылак розных тыпаў.
43. Этычны аспект рэдактарскай праўкі.
44. Асаблівасці моўна-стылёвай праўкі ва ўмовах білінгвізму.
45. Асноўныя даведнікі для якаснага правядзення моўна-стылёвай праўкі.

РЭКАМЕНДАЦЫІ ПА АРГАНІЗАЦЫІ САМАСТОЙНАЙ ПРАЦЫ

У працэсе вывучэння дысцыпліны студэнтам рэкамендуецца рэгулярна працаваць з тэкстамі СМК і з пункту гледжання рэдактара выяўляць іх асноўныя характарыстыкі. Неабходнасць пастаянна ўдасканальваць сваю маўленчую кампетэнцыю для якаснага рэдагавання тэкстаў патрабуе ад будучага рэдактара пастаянна сачыць за выходам новай даведачнай літаратуры, найперш беларускіх і рускіх слоўнікаў розных тыпаў.